

**SAMEN IN
BEWEGING
NAAR *inclusie***

Colofon

Verantwoordelijke Uitgever: VAPH, SWVG

Auteurs: **Claes**, Claudia | **Daelman**, Silke |
De Maegd, Katrien | **Dewaele**, Cis
EQUALITY//ResearchCollective HOGENT

Copy-editing: **Jozefien** Borms

Vorm: **Ilot** - graphic design | info@ilot.be

Welkom.

Dit **draaiboek** werd ontwikkeld op vraag van het SWVG en het VAPH om de samenwerking vanuit RTH-aanbieders met basisvoorzieningen (kinderopvanginitiatieven en kleuterscholen) meer richting te geven. Deze samenwerking heeft als doel de basisvoorzieningen te versterken in het realiseren van inclusie voor jonge kinderen met een ondersteuningsvraag. Overheen sectoren waren zowel praktijkwerkers als beleidsmedewerkers en onderzoekers betrokken. Vanuit deze krachtige driehoek ontstond het denken in termen van krachtvelden binnen de samenwerking tussen RTH-aanbieders en basisvoorzieningen voor jonge kinderen.

Het **hart** van dit werkinstrument zit in het benutten, benoemen en actief inzetten van bestaande krachten van verschillende actoren overheen welzijn, onderwijs en kinderopvang. Op die manier hopen we voorbij de gekende struikelblokken te sprinten en deze strategieën te verduurzamen in krachtige samenwerkingen. Aan de hand van reflectievragen worden professionals - met RTH-aanbieders op kop - geactiveerd en dragen ze krachtvelden uit naar iedere betrokkene in het interprofessioneel netwerk.

Naar krachtige samenwerkingen die inclusie verduurzamen.

Dit draaiboek richt zich in eerste instantie op **RTH-aanbieders**, waaronder ook **GIO-aanbieders**. Het is ontstaan uit intensieve samenwerking met alle partners die met RTH-aanbieders in contact komen bij het ondersteunen van jonge kinderen en hun ouders.

Daardoor is het ook uitermate relevant voor kindbegeleiders¹, ondersteuners binnen onderwijs (CLB, leerondersteuners), leerkrachten binnen kleuteronderwijs en dergelijke. Ook als ouder, kan dit instrument inspiratie geven met betrekking tot wat je mag verwachten binnen de samenwerking rond jouw kind en wie je kan inschakelen.

Het is dus een meerstemmig instrument, dat ingangen biedt aan eenieder die zich ambassadeur voor inclusie voelt. Het zet het kind altijd centraal. De boodschap is dus: **neem het werkinstrument erbij, gebruik het binnen samenwerkingen en laat het gesprek op gang komen.**

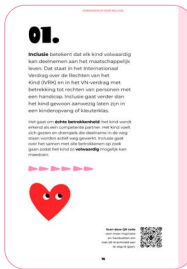
¹Zie begrippenlijst 66-67

Hoe werkt het?

Meer uitgebreide
toelichting op pagina 10.

01
06.

Zes krachtvelden met
doelstellingen
onder de rubriek
'Waar zit de kracht?'

Per krachtveld
een korte
introductie
met uitleg waar
het over gaat.

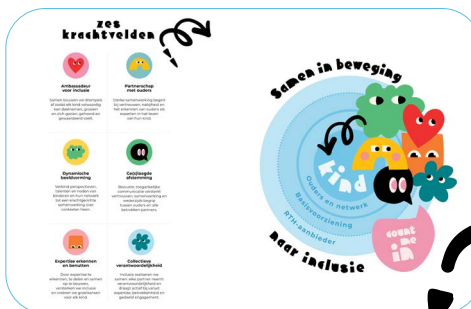
Gekleurde
pagina's
met daarop
reflectievragen.
Zo kan je **'Samen
aan de slag!'**

Kruisbestuiving
tussen de
krachtvelden
vind je bij
'**krachtbundels**'.

Getuigenis
per krachtveld.

Schematisch overzicht
van de krachtvelden in
relatie tot het kind en een
inclusieve context. Samen
in beweging naar inclusie.

Volg de **QR codes** naar
meer inspiratie via het
padlet dashboard
Of volg [deze link](#)

Naar meer inclusie via interprofessionele samenwerking

Inclusie ontstaat via interprofessionele samenwerking. We vertrokken daarom van een **dynamisch** samenwerkingsmodel met drie partners.

De **eerste** partner is het kind, diens ouders en ruimer netwerk. Daarbij vertrekken we vanuit de eigenheid van elk kind en de regierol van de ouders. De kwaliteiten, wensen en noden, eerdere ervaringen met de hulpverlening, de sociaal-economische situatie en gezinssituatie, evenals religie, afkomst, taal en meertaligheid maken deel uit van de diversiteit binnen de samenwerking.

De **tweede** partner is de omgeving van de basisvoorziening. Hierbij verwijzen we naar de volledige werking van het kinderopvanginitiatief en/of de kleuterschool (inclusief onderwijspartners als CLB, leersteuncentrum en pedagogische begeleidingsdienst). Dit omvat onder meer het personeel, de locatie, eerdere ervaringen, de pedagogische basiszorg en inclusieve visie. Ook hier gaan we dus uit van diversiteit binnen de samenwerking.

Inclusie ontstaat in de dynamiek tussen deze beide partners door het bieden van ondersteuning en aanpassingen die ervoor zorgen dat de verwachtingen in de basisvoorziening en de kwaliteiten van het kind en diens netwerk beter op elkaar afgestemd geraken.

De **derde** partner wil het dynamisch systeem van werken richting inclusie (tijdelijk) versterken. Het zijn de RTH-aanbieders (GIO-aanbieders) en bij uitbreiding alle vormen van externe ondersteuning die in het verhaal van het kind betrokken worden (bijvoorbeeld uit GCZ, jeugdwerk, een brugfiguur, COS, revalidatiecentrum ...). Ook deze partner is heel divers wat betreft bijvoorbeeld ervaring, expertise, mandaat, visie van de organisatie of reglementering binnen de organisatie.

Deze derde partner neemt zowel een rol op in de samenwerking met ouders als in de interprofessionele samenwerking. Vanuit handicapspecifieke expertise wil deze partner in de eerste plaats alle betrokken actoren in hun eigen kracht zetten. Het doel is om dit op een duurzame manier te doen zodat de nood aan handicapspecifieke expertise afgebouwd kan worden.

Het model toont dat de handicapspecifieke expertise eens de vertaalslag is gemaakt naar de pedagogische basis van de voorziening en het netwerk van het kind, kan afgebouwd worden.

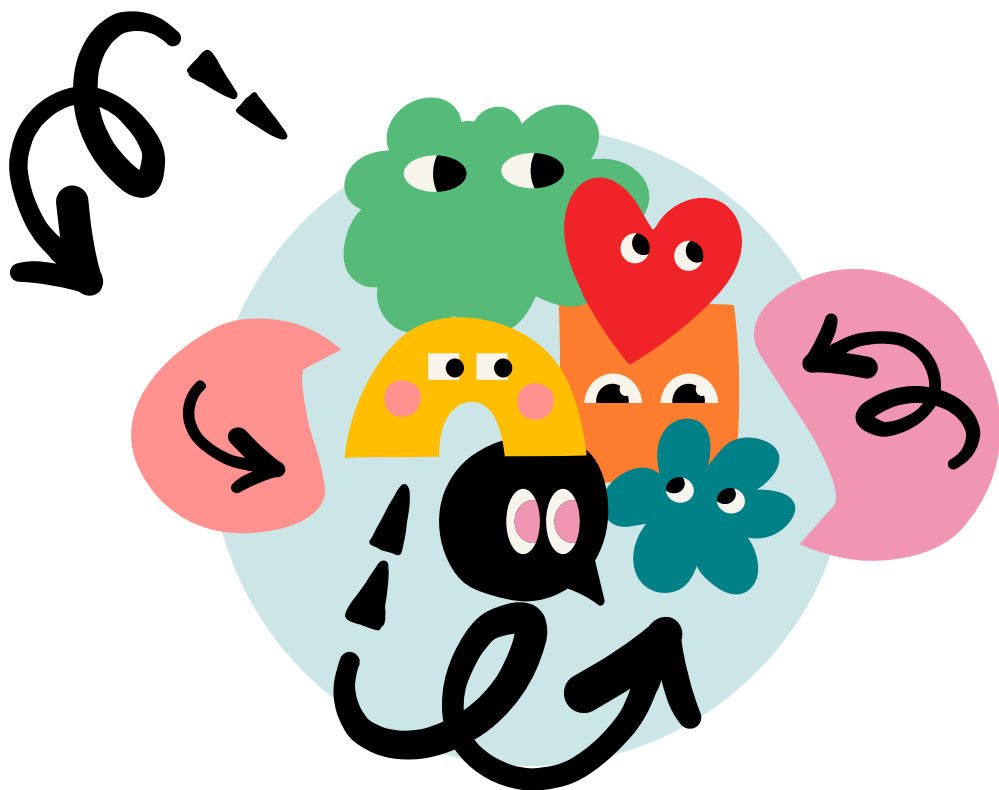
Op die manier zet het model maximaal in op duurzame inclusieve trajecten.

Het model benadrukt een **dynamische 'flow'** van samenwerking die binnen de diversiteit en eigenheid van alle betrokken partners voortdurend vorm krijgt en verandert van intensiteit. Het welbevinden van het kind binnen een inclusieve context staat altijd centraal.

Werken met krachtvelden

Om de **samenwerking** tussen het kind, diens netwerk, de basisvoorziening en de RTH-aanbieder (maar bij uitbreiding de jeugd- en welzijnssector in het algemeen) binnen deze dynamiek te faciliteren en richting te geven, definieerden we 6 krachtvelden.

Waarom krachtvelden?

Omdat er altijd krachten zijn die je kan aanwenden richting meer inclusie. We focussen op het het benutten en verder ontwikkelen van bestaande krachten zoals de expertise van alle partijen, de opgedane ervaringen en de netwerken die ontstaan. Deze krachtvelden zetten ouders en professionals overheen sectoren in hun kracht en ondersteunen hen om ook andere partners te activeren in hun kracht.

Omdat krachtvelden uitgaan van spanning. Het erkent spanningen en weerstand binnen contexten alsook de mismatch die kan ontstaan tussen de eigenheid van een kind en de verwachtingen van een omgeving. Juist dat wordt binnen krachtvelden aanzien als een creatieve ruimte om samen aan de slag te gaan met nieuwe ideeën, aanpassingen en ondersteuningsvormen.

Omdat krachtvelden uitgaan van beweging. Ze bieden meerdere ingangen om de samenwerking in beweging te zetten en het traject

nieuwe inspiratie te geven. Krachtvelden zijn nooit statisch maar altijd dynamisch en vol bewegingsmogelijkheden. Ze bieden kansen om actief te experimenteren en buiten de lijnen te kleuren.

Omdat krachtvelden relationeel zijn. Ze geven zicht op netwerken die zich vormen tussen mensen, organisaties en ideeën. Ze verbinden en ontwikkelen tot een groter krachtgericht geheel.

Omdat krachtvelden ook de kans bieden te kijken naar innerlijke processen. Door aan de slag te gaan met deze krachtvelden zet elke professioneel verdere stappen van persoonlijke groei in het denken en handelen vanuit diversiteit en inclusie. Het biedt kansen om zicht te krijgen op de eigen positie en visie en het verleggen van grenzen.

Hoe ga je hiermee aan de slag?

Per krachtveld wordt eerst een korte **introdunctie** voorzien.

Vervolgens worden de **doelstellingen** van elk krachtveld geconcretiseerd ('Waar zit de kracht?').

Nadien volgen de **reflectievragen** die de kern zijn van dit instrument.

Met de reflectievragen kan je concreet aan de slag. Ze bouwen aan een gedeelde visie vanuit het gemeenschappelijk belang namelijk het welbevinden van het kind. De reflectievragen zijn ontwikkeld met als doel het kind altijd voorop te zetten en een wegwijzer te bieden naar inclusief partnerschap.

De vragen zijn open en dynamisch inzetbaar. Ze zijn niet vrijblijvend. Ze zetten aan tot bewuste en kritische reflectie op de samenwerking van het team alsook op je eigen positie.

Elke betrokken partner kan er op zijn eigen manier mee aan de slag: in een specifiek traject of

eerder groepsgebonden, bij wijze van professionele individuele groei of teamgericht, als geheel van 6 krachtvelden of vanuit een specifieke focus.

Enkele voorbeelden:

- Je kan de krachtvelden gebruiken bij een multidisciplinair overleg om de samenwerking te concretiseren.
- Je kan er in een specifiek traject mee aan de slag vanuit een thema waarop de samenwerking dreigt vast te lopen.
- Je kan ermee aan de slag ter inspiratie: welke ingangen in deze samenwerking hebben we misschien nog onderbenut? Welke ingang zou voor dit kind de samenwerking op dit moment in beweging kunnen zetten?
- Je kan ze bij de hand houden bij het voorbereiden van een overleg.
- Je kan ze implementeren bij het schrijven van een verslag na een overleg om dieper zicht te krijgen op wat er speelt.
- Je kan ze als leidraad gebruiken bij teamoverleg of intervisiemomenten. Waar zijn we al sterk in? Waar kunnen we meer op inzetten?

- Je kan de krachtvelden gebruiken bij de opstart van een nieuw schooljaar om de samenwerking doelgericht aan te vangen.
- Je kan ze aanbieden als reflectie-instrument op het niveau van de voorziening. Hoe zitten deze zaken vervat in onze visie en ons beleid? Hoe geven we samenwerking met partners vorm?

De krachtvelden vormen **geen stappenplan**: je kiest als individu of als team een ingang die voor jou werkt. Welk krachtveld lonkt binnen jouw huidige samenwerking? Welk krachtveld is al heel werkbaar voor jou? Welk is misschien nog onderbenut? Wat biedt stof tot nadenken en gesprek binnen dit traject?

De krachtvelden **staan niet los van elkaar**. Ze overlappen, botsen met elkaar en versterken elkaar. Je vindt daarom 'krachtbundels' die jou ondersteunen om met die kruisbestuivingen aan de slag te gaan.

Deze krachtvelden zijn **niet nieuw**: het is een analyse en verzameling van wat

praktijkwerkers hebben aangebracht.

Bij elk krachtveld horen daarom enkele **praktijkgerichte handvatten** die jou zicht geven op hoe praktijkwerkers hier vandaag al mee aan de slag gaan. Via het scannen van een QR-code kom je op een interactieve padlet waar een verscheidenheid aan tools en voorbeelden verzameld werden.

We sluiten elk krachtveld af met een **getuigenis** van ouders en/ of professionals die toont hoe dit krachtveld een samenwerking voeding gaf. Zo worden de krachtvelden doorleefde verhalen.

Je vindt bij elk krachtveld een **QR code** naar een padlet met meer inspiratie en handvatten. De code hieronder leidt naar het dashboard van de padlets.

Zes krachtvelden

Ambassadeur voor inclusie

Samen werken we drempels weg zodat elk kind volwaardig kan deelnemen, groeien en zich gezien, gehoord en gewaardeerd voelt.

Partnerschap met ouders

Sterke samenwerking begint bij vertrouwen, nabijheid en het erkennen van ouders als experts in het leven van hun kind.

Dynamische beeldvorming

Verbind perspectieven, talenten en noden van kinderen en hun netwerk tot een krachtgerichte samenwerking over contexten heen.

Ge(s)laagde afstemming

Bewuste, toegankelijke communicatie versterkt vertrouwen, samenwerking en wederzijds begrip tussen ouders en alle betrokken partners.

Expertise erkennen en benutten

Door expertise te erkennen, te delen en samen op te bouwen, versterken we inclusie en creëren we groeikansen voor elk kind.

Collectieve verantwoordelijkheid

Inclusie realiseren we samen: elke partner neemt verantwoordelijkheid en draagt actief bij vanuit expertise, betrokkenheid en gedeeld engagement.

01.

**Ambassadeur
voor inclusie**

02.

**Partnerschap
met ouders**

03.

**Dynamische
beeldvorming**

04.

**Ge(s)laagde
afstemming**

05.

**Expertise erkennen
en benutten**

06.

**Collectieve
verantwoordelijkheid**

pagina 16

pagina 24

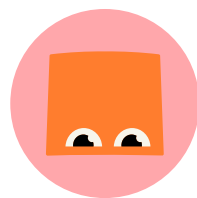
pagina 32

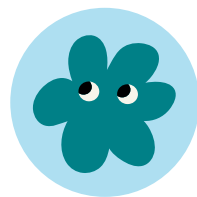
pagina 40

pagina 48

pagina 56

01.

Inclusie betekent dat elk kind volwaardig kan deelnemen aan het maatschappelijk leven. Dat staat in het Internationaal Verdrag over de Rechten van het Kind (IVRK) en in het VN-verdrag met betrekking tot rechten van personen met een handicap. Inclusie gaat verder dan het kind gewoon aanwezig laten zijn in een kinderopvang of kleuterklas.

Het gaat om **échte betrokkenheid**: het kind wordt erkend als een competente partner. Het kind voelt zich gezien en drempels die deelname in de weg staan worden actief weg gewerkt. Inclusie gaat over het samen met alle betrokkenen op zoek gaan zodat het kind zo **volwaardig** mogelijk kan meedoen.

Scan of klik
deze QR code voor meer
inspiratie en handvatten
om met dit krachtveld aan
te slag te gaan.
Of volg [deze link](#).

Inclusie vraagt dus niet dat kinderen zich aanpassen aan bestaande structuren. De zoektocht vraagt openheid voor wat kinderen wel kunnen. Handicapspecifieke expertise speelt hierin een belangrijke rol: die kennis moet ten goede komen aan een handelingsgerichte aanpak, wat het inclusietraject ten goede komt.

Inclusie zichtbaar en uitgesproken vooropzetten als een ethisch kompas helpt professionals om binnen de samenwerking **actief op zoek** te gaan naar manieren om **drempels** te **verminderen**. Zo dragen we bij aan het creëren van een omgeving waarin elk kind kan groeien, deelnemen en zich erkend en gerepresenteerd voelt. Diversiteit wordt op die manier binnen de samenleving niet alleen erkend maar ook benut als verrijking.

Een inclusief traject is geslaagd als het belang van het kind voorop staat. Dat klinkt vanzelfsprekend, maar het vraagt in de praktijk veel van professionals én van ouders. Het is een blijvende, **gezamenlijke zoektocht** die start vanuit het erkennen van ouders hun pedagogische keuze (vb. een reguliere school) en kinderen hun persoonlijke voorkeur. De

richtinggevende vraag wordt daarom 'hoe kan het wel'? Professionals in inclusieve trajecten ervaren verschillende spanningen tussen de gewenste en huidige situatie. Het gaat onder meer over de spanning om zoveel mogelijk inclusief te werken binnen een bestaand (en beperkt) aanbod. Ook is er de wens om zoveel mogelijk te **werken op maat** hoewel er begrenzungen zijn zoals geregistreerde uren, budgetten en regelgeving. Tenslotte bestaat ook de nood om 'buiten de lijnen te mogen kleuren' en de mate waarin de organisatie hiervoor ruimte en flexibiliteit kan bieden. De samenwerking met alle betrokkenen versterken, betekent ook deze spanningen bespreekbaar maken binnen het team en benutten in functie van het grootste belang van het kind. Dit maakt van elke betrokkene een échte ambassadeur van de rechten van het kind.

Ambassadeur zijn van de rechten van het kind vraagt een goede voorbereiding om aan het begin van de samenwerking de neuzen in dezelfde richting te zetten en houden. Het vraagt ook het **in balans houden van rechten** wanneer die op spanning komen met elkaar.

Waar zit de kracht?

We omschreven ‘**ambassadeur voor inclusie**’ als een eerste krachtveld binnen de samenwerking. Samenwerking tussen RTH-aanbieders en basisvoorzieningen afstemmen aan de hand van dit krachtveld streeft naar volgende **doelen**:

Ons **kompas** op inclusie en participatie zetten vanuit de rechten van het kind.

Mogelijkheden benutten in het **geven van een stem** aan kinderen en ouders.

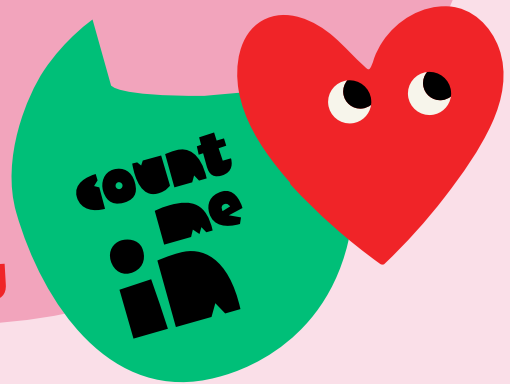

Spanningen en **grenzen** van organisaties erkennen, bespreekbaar maken en uitdagen in functie van de realisatie van de rechten van het kind.

In de samenwerking maximaal **kindgericht** aan de slag gaan met het beschikbare en gespecialiseerde (tijdelijke) aanbod.

Samen aan de slag

Ambassadeur voor inclusie

Om actief om te gaan met de mogelijkheden van dit krachtveld, concretiseren we enkele **reflectievragen** die de samenwerking kunnen sturen en voeden.

REFLECTIE VRAGEN

Hoe zorg je (samen) actief voor **verbinding** met de andere kinderen/peers in de inclusieve voorziening?

Waar geven we een **stem** aan het kind en de ouders? Wat kan ieders rol daarbinnen zijn?

Dragen de beslissingen binnen onze samenwerking bij aan **inclusie voor dit kind**? Nu en op lange termijn?

Hoe daag je de samenwerking uit om naar **(meer) inclusie** toe te werken binnen het traject van dit kind? Of om het inclusieve te behouden?

REFLECTIE VRAGEN

In welke mate streven we naar **welbevinden, betrokkenheid en participatie**, bovenop ontwikkelings- en minimumdoelen?

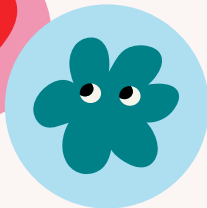
Wat betekent (fysieke, digitale, communicatieve,...) **toegankelijkheid** binnen de samenwerking rond dit kind en diens netwerk?

Hoe worden **verwachtingen, routines of omgevingen in vraag gesteld** wanneer een kind barrières tot participatie ervaart?

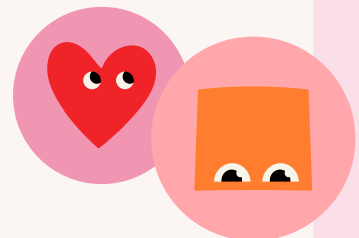

KRACHT BUNDELS

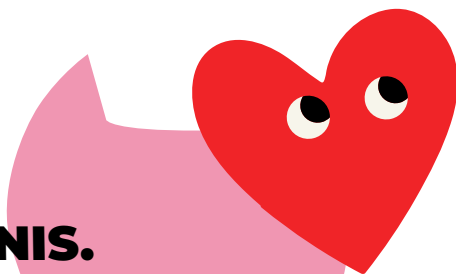
Dit krachtveld hangt sterk samen met het krachtveld '**collectieve verantwoordelijkheid**'. Binnen de samenwerking tussen alle betrokken partners in trajecten van jonge kinderen met een ondersteuningsnood wordt er actief gewerkt aan een gedeelde visie op inclusie. Niet het recht op inclusie, noch het recht op onderwijs wordt in vraag gesteld. De vraag die wel naar voor komt is de Hoe-vraag: '**Hoe kan ik daar vanuit mijn rol aan bijdragen?**'.

Dit krachtveld hangt ook sterk samen met het krachtveld '**expertise erkennen en benutten**'. Het streven naar inclusie staat nooit haaks op het inzetten van handicapspecifieke expertise in functie van het afstemmen van de omgeving op de eigenheid van het kind. Het krachtveld 'ambassadeur voor inclusie' wil RTH-aanbieders (maar bij uitbreiding elke partner binnen de jeugd- en welzijnssector) uitdagen om hun **expertise aan te wenden op een inclusieve manier**, in de reguliere context, in de leeftijdsgroep.

Er is van bij het begin een gedeelde intentie in het inter-professioneel team: men wil dat Ali kan deelnemen aan het gewone leven in de opvang.

GETUIGENIS.

Wanneer de ouders van Ali merken dat de motorische ontwikkeling van hun zoontje stagneert, begint een zoektocht. Ali is dan nog jong en gaat naar de kinderopvang. De ouders zoeken antwoorden, gaan van dokter naar dokter maar krijgen telkens te horen dat er niets aan de hand is. 'We stonden er alleen voor als ouders', zegt de papa achteraf. Maar dankzij de steun van de kinesist in de opvang werd Ali eindelijk getest. De diagnose komt hard binnen ...

Ali's vader en Janti, pedagogisch coach in een inclusieve kinderopvang, vertellen hoe een gedeelde ambitie voor inclusie vorm kreeg in de dagelijkse praktijk.

Een kind dat erbij hoort

De papa van Ali blikt met veel warmte terug op wat er in die periode in de kinderopvang gebeurde. Hoewel hij had verwacht dat zijn zoon mogelijk niet langer kon blijven omdat hij extra zorg nodig had, bleek het tegendeel waar. 'Ze hebben hem niet de deur gewezen, maar wilden met ons samenwerken om hem hier te houden.' Ali wordt niet bekeken als een probleem dat hier niet thuishoort, maar als een kind dat erbij hoort. Hij doet zoveel mogelijk mee met zijn leeftijdsgroep.

Brede afstemming

Ali is graag in de opvang. Hij voelt zich thuis in de groep. De begeleiders leren hem goed kennen, zien wat hij nodig heeft en zoeken mee naar manieren om hem te stimuleren.

Dat gaat niet vanzelf. De pedagogisch coach van de opvang, Janti, geeft aan dat het ook voor het team zoeken was. Ali blijven opvangen in een reguliere omgeving vraagt afstemming, creativiteit en de bereidheid om telkens opnieuw te kijken wat haalbaar is. Er is van bij het begin een gedeelde intentie in het interprofessioneel team: men wil dat Ali kan deelnemen aan het gewone leven in de opvang.

Meerdere partners

Die intentie groeit uit tot een brede samenwerking rond Ali en zijn gezin. De opvang helpt mee zoeken naar de juiste ondersteuning. Zo komen ze in contact met Kleine Beer, een organisatie die

thuisbegeleiding biedt aan jonge kinderen met een vermoeden van een beperking. Pheadra van Kleine Beer wordt een belangrijke schakel in het interprofessioneel team. Zij ondersteunt de ouders thuis, en denkt mee met de opvang. Ze brengt kennis over de sociale kaart, helpt bij doorverwijzingen en neemt deel aan overleg wanneer het team op vragen botst.

Ook andere partners worden betrokken. De kinesist kan in de opvang aan de slag zodat de begeleiders van dichtbij zien hoe zij Ali kunnen stimuleren. Later sluit ook het revalidatiecentrum aan en komt de logopedist observeren hoe Ali functioneert in de groep.

De samenwerking krijgt vorm in overlegmomenten met alle partners. Telkens is de centrale vraag dezelfde: hoe gaat het met Ali en wat heeft hij nu nodig op zijn inclusieve weg? Wat heeft de opvang nodig?

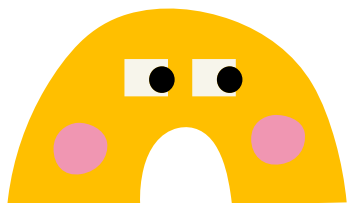
Opgroeien met inclusie

Inclusie betekent ook een meerwaarde voor de andere kinderen. Janti vertelt hoe kinderen in de groep spontaan zorg en zachtheid tonen. Ze merken dat Ali niet zelf een speelgoedje kan nemen en brengen het naar hem toe. Ze begroeten hem enthousiast, herkennen hem en behandelen hem als een deel van de groep. Voor jonge kinderen is inclusie op die manier geen abstract begrip, maar iets waarmee ze opgroeien.

02.

Sterk **partnerschap met ouders** is een centraal element binnen de samenwerking. De samenwerking erkent keuzes van ouders en zet hun doelen en ondersteuningsvragen voorop. De samenwerking is dus pas succesvol als ouders de samenwerking als positief aanvoelen.

Een goede **vertrouwensrelatie** is tevens een onmisbaar startpunt als ook een blijvende motor van de samenwerking. Ouders zijn de eerste opvoeder in het leven van een kind en dus onmisbare schakels in het actief samen vormgeven van warme overgangen in de trajectbegeleiding en schoolloopbaan van een kind. Bij de overdracht van (vertrouwelijke) informatie behouden ouders de regie.

Scan of klik
deze QR code voor meer
inspiratie en handvatten
om met dit krachtveld aan
te slag te gaan.
Of volg [deze link](#).

Partnerschap met ouders krijgt vorm op maat van ouders, op hun tempo en vanuit hun sterktes en talenten. In de ene samenwerking vraagt afstemming en vertrouwen veel tijd, in de andere is die basis er meteen. Partnerschap hangt sterk samen met het creëren van veiligheid in de positie van ouders. Welke betrokkene is voor de ouders een veilige figuur?

Vertrouwen krijgt voortdurend vorm: op geplande overlegmomenten die je samen voorbereidt, maar ook aan de hand van kleine gebaren zoals een berichtje op de eerste schooldag. Daarbinnen is cultuursensitiviteit en het erkennen van de ruime context (inclusief taal) van het kind van belang.

Binnen partnerschap met ouders erkennen we hun **expertise** waardoor ze ondersteund én empowered worden om het traject van hun kind richting te geven. Soms betekent dat ook schakelen: waar op het ene moment veel draagkracht aanwezig is, kan de ouder op het andere moment meer nood hebben om te mogen aanleunen. Zo wordt partnerschap een gedeelde zorg.

Voor, tijdens en na overlegmomenten is het

bewust omgaan met de **stem van ouders** cruciaal. We blijven de positie van ouders in de interprofessionele samenwerking erkennen en alle mogelijkheden openhouden. Het traject samen vormgeven betekent samen beslissingen maken. Dit vraagt voorbereiding met de ouders en oog hebben voor de verschillende vormen van communicatie tijdens het gesprek (bv. lichaamstaal, onuitgesproken twijfels en emoties). Het gaat over meer dan wat aan tafel luidop gezegd wordt.

Het coördineren van een ondersteuningstraject met alle betrokken partners vraagt veel van ouders. Het is daarom van belang om de **ondersteuningsnoden van ouders** op dit vlak in het oog te houden. Wie ondersteunt de ouders in het houden van overzicht, het samenbrengen van partners en het opvolgen van verdeelde taken? Wie houdt dit mee vast als partner van ouders?

Dit partnerschap met ouders is ontzettend kostbaar. Hoe wordt van bij het begin toegewerkt naar de **overdracht van de nabije relatie** met de ouders naar andere partners als de RTH-aanbieder zijn betrokkenheid afbouwt?

Waar zit de kracht?

We omschreven ‘**partnerschap met ouders**’ als een tweede krachtveld binnen de samenwerking. Samenwerking tussen RTH en basisvoorzieningen afstemmen aan de hand van dit krachtveld streeft naar volgende **doelen**:

Blijvend vormgeven aan een goede **vertrouwensrelatie** met ouders.

Het partnerschap met de ouders **verduurzamen** binnen de basisvoorziening.

De doelen, de keuzes en de expertise van **ouders actief centraal** zetten.

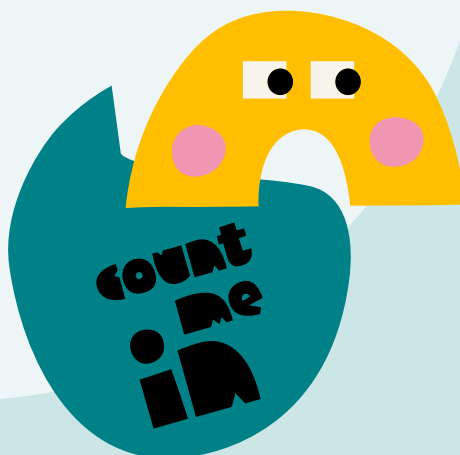
Afstemmen op het tempo, draagkracht en de sterktes van ouders (of nabije netwerk van het kind).

Taal geven aan het ouderperspectief en dit zichtbaar inzetten.

Samen aan de slag

Partnerschap met ouders

Om actief om te gaan met de mogelijkheden van dit krachtveld, concretiseren we enkele **reflectievragen** die de samenwerking kunnen sturen en voeden.

REFLECTIE VRAGEN

Welke kleine contactmomenten kan ik inzetten om **vertrouwen en nabijheid** met ouders te versterken?

Wie is de partner van de ouders binnen dit traject? Hoe kan deze een **verbinder** zijn in de samenwerking tussen de RTH-aanbieder en de basisvoorziening?

Hoe zorg ik ervoor dat de stem van de ouders **evenwaardig en voelbaar** aanwezig is temidden van alle betrokken professionals?

REFLECTIE VRAGEN

Wat zijn de belangrijke **sterktes** in het netwerk van het kind?
Hoe worden die zichtbaar ingezet binnen het traject?

Stemmen we voldoende **af** op het tempo, de draagkracht, de twijfel, emoties en vragen van ouders?

Hoe ondersteun ik de leerkracht/kindbegeleider om ook zelf **warm contact** met ouders op te bouwen?

Hoe wordt er rekening gehouden met **interculturaliteit**, verschillende **achtergronden** en **eerdere ervaringen** met hulpverlening? Wat is daarvoor ook nodig?

Is het voor de ouders **zichtbaar** hoe hun inbreng en eigenheid wordt meegenomen in het ondersteuningstraject van hun kind?

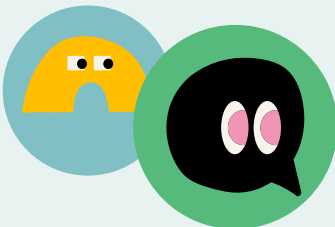
Hoe gaan we **betrouwbaar** om met de informatie die ouders inbrengen?

Sluit de voorgestelde ondersteuning aan bij de noden en **hulpvraag** van de ouders?

KRACHT BUNDELS

Dit krachtveld hangt sterk samen met het krachtveld '**ge(s)laagde afstemming**'. Sterk partnerschap wordt opgebouwd via **verbindende communicatie** op formele en informele momenten. De communicatie is meer dan alleen info doorgeven maar erkent ouders ook in hun expertise en keuzes.

**Daarom
wordt elk
nieuw gesprek
voorafgegaan
door een
voorbereiding
met de ouders.
Ze zet de
ouders in hun
kracht om
vanuit hun
eigen visie op
te komen voor
hun noden en
die van hun
kind.**

GETUIGENIS.

Op het moment dat de ouders van Oscar te horen krijgen dat hun kindje doof is, staat hun wereld stil. In korte tijd krijgen ze veel informatie, terwijl tegelijk de vragen blijven komen. In die periode komt Evelien, een RTH-begeleidster bij hen thuis. Ze wordt voor het gezin iemand die ondersteuning biedt en houvast brengt in een onzekere tijd.

De ouders van Oscar en RTH-begeleidster Evelien, vertellen hoe vertrouwen, nabijheid en wederzijds respect de basis vormden voor een sterk partnerschap.

Ontmoeting en vertrouwen

De ouders blikken met warmte terug op de manier waarop Evelien bij hen binnenkwam. 'Ze kwam binnen als iemand die echt wilde begrijpen wie wij waren en wat wij nodig hadden.'

Oog voor het hele gezin

Van bij het begin kijkt Evelien niet alleen naar het kindje, maar naar het hele gezin. Ze vraagt naar de medische situatie, maar ook naar hoe het met de ouders gaat, hoe zij dit als koppel dragen en hoe de zus alles beleeft. Net daardoor voelen de ouders zich echt gezien als gezin.

Ruimte voor angst, twijfel én hoop

Gaandeweg groeit er een samenwerking waarin afstemming en vertrouwen centraal staan. Evelien voelt goed aan wat er nodig is. Ze merkt wanneer het zwaar is, wanneer er nood is aan geruststelling en wanneer er ruimte ontstaat om vooruit te kijken. Dat maakt dat de ouders bij haar alles kunnen benoemen: hun angst, twijfels en verwarring, maar ook hun hoop. Evelien luistert zonder oordeel en helpt hen informatie te plaatsen.

Samen zoeken naar wat werkt

Voor de ouders zit goed partnerschap ook in de wisselwerking die ontstaat. Natuurlijk stellen zij veel vragen, maar Evelien denkt actief mee en brengt zelf ideeën aan. Soms stuurt ze tussen twee afspraken door een berichtje met een tip of een helpende gedachte.

Nabijheid die onzekerheid verkleint

Haar bereikbaarheid wordt een belangrijke vorm van nabijheid. Niet omdat Evelien alles moet oplossen, maar omdat ze voorkomt dat onzekerheid zich nestelt. De ouders kunnen dingen bij haar aftoetsen en samen met haar zoeken hoe medische of technische informatie een plaats krijgt in het dagelijkse gezinsleven. Ze benoemt positieve stappen en juicht mee wanneer het gezin opnieuw een stap vooruitzet.

Een brug naar andere partners

En die stappen vooruit zetten, hangt vaak samen met het in contact brengen van de ouders met andere professionals. Daarom wordt elk nieuw gesprek voorafgegaan door een voorbereiding met de ouders. Ze zet de ouders in hun kracht om vanuit hun eigen visie op te komen voor hun noden en die van hun kind. Op die manier draagt de relatie van Evelien met de ouders bij aan een positieve opstart met nieuwe partners.

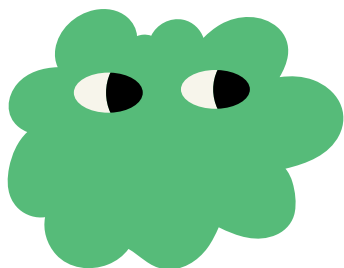
Ouders versterken in hun keuzes

Wat de ouders sterk waarderen, is dat Evelien altijd vertrekt vanuit hun tempo. Ze biedt uitleg, mogelijkheden en eerlijke informatie, maar duwt hen nooit in een bepaalde richting. De keuzes blijven bij hen. Vanuit haar expertise zet ze de ouders niet buitenspel, maar net sterker in hun ouderrol.

03.

Dynamische beeldvorming gaat over het geheel aan initiatieven die professionals ondernemen om het welbevinden, de groei en ontwikkeling van kinderen in beeld te brengen in talloze vormen: kindportretten, observatieverslagen, handelingsplannen, ondersteuningsplannen, kindpaspoorten, overgangsplannen...

Ook in dagelijkse mondelinge en digitale communicatie onder collega's, worden beelden gevormd. Deze instrumenten zijn maar een 'fragment'.

Scan of klik
deze QR code voor meer
inspiratie en handvatten
om met dit krachtveld aan
te slag te gaan.
Of volg [deze link](#).

Het samenvoegen van deze fragmenten is het startpunt van een dynamisch proces dat de samenwerking vormgeeft.

Beeldvorming van kinderen en hun netwerk, ondersteuningsnoden en talenten krijgt continu vorm op **tallose manieren**. Denk aan documenten met namen als 'individueel aangepast curriculum' of 'GC-verslag' maar evenzeer aan een korte mail met een verslagje van de dag of een geanimeerde anekdote over het kind tijdens een brengen haalmoment, alsook het ventileren onder collega's. Allen hebben invloed op een beeld van het kind dat leeft binnen de samenwerking. Het is daarom van belang om bewust om te gaan met de consequenties van beeldvorming: zowel digitale, papieren als mondelinge versies leven voort, komen terug en introduceren een kind vaak in een nieuwe context. Dat brengt in de samenwerking heel wat vragen over bijvoorbeeld taalgebruik, gehanteerd perspectief, vertrouwelijke informatie en cultuursensitiviteit.

Dynamische beeldvorming krijgt vorm vanuit **wederkerigheid**: dit wijst op de actieve betrokkenheid van ouders en

het interprofessioneel team rond het kind. Het brengt alle contexten waarbinnen een kind functioneert samen en vindt tegenstrijdigheden en verschillen tussen die contexten leerrijk.

Dynamische beeldvorming gaat op zoek naar meervoudigheid: het opent **meerdere wegen**. Het erkent én overstijgt diagnoses en gedrag. We gaan vanuit ontwikkeling op zoek naar hoe de aanwezige diversiteit kan erkend en benut worden. Ze stelt de vraag naar 'wat is er nog meer dan wat we zien?', 'Wat zit er onder het topje van de ijsberg?'. Vanuit dat perspectief brengt beeldvorming ook de leefwereld en thuiscontext van een kind als totaalbeeld met oog voor cultuur, meertaligheid en sociale context.

Dynamische beeldvorming is niet louter informatief. Ze nodigt uit en verbindt vanuit de manier waarop elke partner een kind, diens kwaliteiten, noden en netwerk leert kennen. Het nodigt professionals uit zich **doelgericht en krachtgericht** in te schrijven in het traject en actiegericht volgende stappen te omschrijven overheen contexten. Op die manier is het de motor van de samenwerking.

Waar zit de kracht?

We omschreven ‘**dynamische beeldvorming**’ als een derde krachtveld binnen de samenwerking. Samenwerking tussen RTH en basisvoorzieningen afstemmen aan de hand van dit krachtveld streeft naar volgende **doelen**:

Partners (ouders, onderwijs, kinderopvang, hulpverlening,...) **actief uitnodigen** om deel te nemen aan beeldvorming als een continu proces.

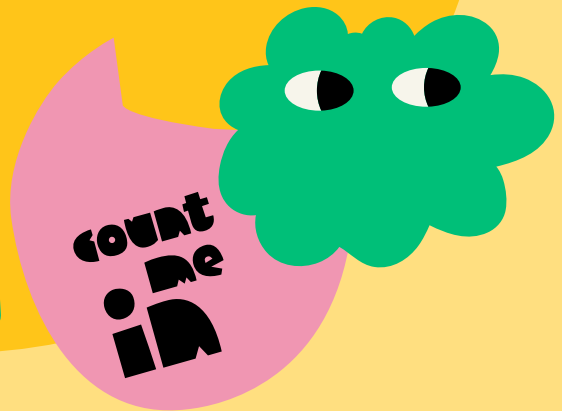
Investeren in beeldvorming die diagnoses overstijgt en oog heeft voor **krachten** en kwetsbaarheden.

Bewust omgaan met de impact van beeldvorming bij **belangrijke transities** in het traject van het kind.

Beeldvorming uit verscheidene contexten **integreren** om doelgericht en positief aan de slag gaan.

Dynamische beeldvorming

Om actief om te gaan met de mogelijkheden van dit krachtveld, concretiseren we enkele **reflectievragen** die de samenwerking kunnen sturen en voeden.

REFLECTIE VRAGEN

Hoe ondersteun ik ouders om actief deel te nemen aan de beeldvorming rond hun kind en de **thuiscontext mee in beeld** te brengen?

In welke mate wordt de beeldvorming van het kind binnen dit traject **gedragen** door alle betrokkenen?

Hoe worden binnen deze beeldvorming zowel **noden** als **sterktes** van het kind en diens netwerk zichtbaar overheen contexten?

REFLECTIE VRAGEN

Hoe zorgen we ervoor dat beeldvorming een voortdurend **proces** blijft?

Welke impact heeft de beeldvorming op het vormgeven van een **warme overgang**?

In welke mate leven er **vooroordelen** in de beeldvorming rond dit kind?

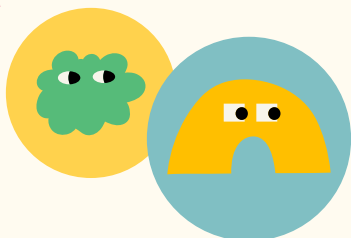
Gaan we actief aan de slag met **krachtgerichte beeldvorming**? Merken we de impact ervan op hoe we werken binnen het traject?

In welke mate heeft de beeldvorming voldoende oog voor het **totaalbeeld** van een kind en het gezin met name ook sociale kwetsbaarheden, interculturaliteit, meertaligheid, religieuze overwegingen?

In welke mate wordt de beeldvorming van het kind binnen dit traject **gedragen** door alle betrokkenen?

KRACHT BUNDELS

Dit krachtveld hangt sterk samen met het krachtveld '**partnerschap met ouders**'. Het is immers bij beeldvorming van belang dat we ouders actief uitnodigen in het voorbereiden, uitvoeren en corrigeren van de beeldvorming over hun kind. Dit versterkt niet alleen de band met ouders, maar is ook een voortdurende manier waarop dit partnerschap vorm krijgt. Ouders willen hun kind kunnen (h)erkennen en gerepresenteerd zien in al hun facetten. Gedeelde vormen van verslaggeving en gezamenlijk werken aan kindportfolio's, zijn daar mooie voorbeelden van.

**Die
openheid in
het team was
essentieel om
tot een
gedeelde
krachtgerichte
kijk op Lou
te komen
en de onder-
steunings-
noden
helder te
krijgen.**

GETUIGENIS.

De start van Lou in de kinderopvang was voor zowel de kinderbegeleiders als de ouders een zoektocht. Samen gingen ze op zoek naar wat er voor Lou werkte. Het kinderdagverblijf schakelde extra ondersteuning in via de inclusiecoach van het CIK.

De inclusiecoach van Lou vertelt hoe ouders, kinderbegeleiders en ondersteuners samen een krachtgericht beeld van Lou opbouwden en vertaalden naar concrete ondersteuning.

Heldere ondersteuningsnoden

Na overleg met de teamcoach van de opvang bracht de inclusiecoach het team samen, waarbij er ruimte was voor vragen, noden en bezorgdheden van de kinderbegeleiders. Die openheid in het team was essentieel om tot een gedeelde krachtgerichte kijk op Lou te komen en de ondersteuningsnoden helder te krijgen.

Lou leren kennen

Kort daarna werd er een GIO-traject opgestart en maakte de GIO-begeleider kennis met de ouders. Zij vertelt dat het fotoboek (gemaakt door de mama) én de 'handleiding' (gemaakt door de kinderopvang) haar enorm geholpen hebben. In die handleiding staan onder andere wat Lou begrijpt, hoe zijn dag verloopt via veel structurelementen, wat hem tot rust brengt en enkele algemene tips. Samen tonen deze materialen een brede, krachtgerichte kijk op het kind.

Samen bouwen aan ondersteuning

In het begin observeerde de GIO-begeleider en draaide ze mee in de kinderopvang. Ze merkte op dat de kinderbegeleider al heel wat creatieve oplossingen had gevonden. Samen gingen ze verder op zoek naar zintuiglijke prikkels, muziek en haalbare aanpassingen binnen de opvang. Zo bleek het bijvoorbeeld helpend dat Lou tijdens het onthaal even alleen gebruik kon maken van de

veranda. Daar kon hij rustig opstarten, met vertrouwde materialen van thuis, zoals een knuffel met muziek ingezongen door mama.

Gedrag begrijpen, kansen zien

Het gezamenlijk zoeken naar oplossingen staat centraal. Daarbij is het belangrijk om te vertrekken vanuit een open en gedeelde kijk op het kind. Ook moeilijke situaties werden benoemd, steeds vanuit een grote betrokkenheid en een gevoel aan veiligheid. De GIO-begeleider voegt hieraan toe: "Wat ik ook belangrijk vind, is mijn redenering uitleggen: een beetje dat ijsbergdenken van 'je ziet het topje van een ijsberg, het gedrag, maar eronder kan er van alles zitten'. Ik vind dat mooi dat als je dan de volgende keer terugkomt, men dat inzicht gebruikt heeft voor iets anders." Beeldvorming wordt op die manier doelgericht ingezet en biedt handelingsmogelijkheden voor alle begeleiders.

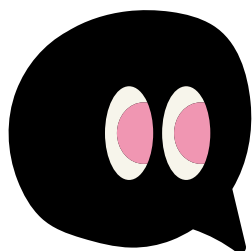
Begrip creëren

Die gedeelde beeldvorming stopt niet bij de directe betrokkenen. Ook het bredere netwerk in de kinderopvang werd erin meegenomen. Zo schreef de mama een brief aan andere ouders om uit te leggen waarom haar zoon 's morgens even alleen tijd nodig heeft in de veranda om tot rust te komen. Dat riep in eerste instantie vragen op, maar na de brief groeide er duidelijk meer begrip.

04.

In de praktijk is communicatie veel meer dan het uitwisselen van informatie. Het gaat over **een bewuste houding** van waaruit je zowel gesproken als non-verbale taal en gedrag afstemt op het moment, de context, aanwezige dynamieken en vooropgestelde doelstellingen. We noemen dit 'ge(s)laagde afstemming'.

Inzetten op communicatie vraagt voortdurende aandacht voor wie het woord neemt, vanuit **welke positie** en **met welk mandaat**. Dat is zeker het geval in een interprofessionele samenwerking tussen de basisvoorziening en een RTH-aanbieder. Dit hangt nauw samen met het erkennen en waarderen van elkaars expertise en met de manier waarop informatie gedeeld wordt over verschillende mandaten heen, rekening houdend met beroepsgeheim en verantwoordelijkheden.

Scan of klik
deze QR code voor meer
inspiratie en handvatten
om met dit krachtveld aan
te slag te gaan.
Of volg [deze link](#).

De betrokkenen in de communicatie zijn alle **professionals**, de **ouders en het kind**. Bij communicatie met alle betrokkenen is de relatie met de ouders en het kind prioritair. Hier toont zich het belang van zowel formele als informele communicatie: naast de structurele overlegmomenten zijn de dagdagelijkse contactmomenten essentieel en maken ze actief deel uit van een traject. Check-in bij het brengen of halen, een telefoontje of een heen-en-weer schriftje kunnen bijdragen aan vertrouwen, nabijheid en wederzijds begrip.

Zeker op gevoelige of uitdagende momenten, zoals slechtnieuwsgesprekken, is **ondersteuning nodig** om gelaagde afstemming waar te maken. Daarbij stellen professionals zich vragen als: wordt er gesproken in begrijpelijke taal, zonder vakjargon? Welke kleine contactmomenten kunnen ingezet worden om vertrouwen en nabijheid met ouders te versterken? Is het voor alle betrokkenen duidelijk waarom er overleg is? Leven er vooronderstellingen in de manier waarop ik communiceer? Zou ik dit hetzelfde formuleren moest een bepaalde persoon wel

of niet aanwezig zijn? Welke thema's worden bewust wel of niet besproken? Is er voldoende evenwicht in het brengen van positieve en negatieve boodschappen?

Kanalen die gebruikt worden om te communiceren moeten **bewust** ingezet worden en daarbij moet gezocht worden naar een taal en communicatievorm die aansluit bij de gesprekspartner en rekening houdt met diversiteit. Dit vraagt soms extra tijd en investering in het beluisteren van betrokkenen en de evaluatie van de gekozen communicatiestrategie. Het doelgericht afwegen van toegankelijke communicatiekanalen, digitaal, schriftelijk én fysiek is aangewezen.

Communicatie wordt in dit krachtveld gezien als een gelaagd proces dat voortdurend afstemming vraagt tussen professionals, met ouders en in functie van het kind.

Daarnaast is een **houding** die vertrekt vanuit betrokkenheid, respect en vertrouwen, helpend om de (interprofessionele) samenwerking met alle actoren op te bouwen en (eventuele) spanningen te verminderen.

Waar zit de kracht?

We omschreven ‘**ge(s)laagde afstemming**’ als een vierde krachtveld binnen de samenwerking. Samenwerking tussen RTH en basisvoorzieningen afstemmen aan de hand van dit krachtveld streeft naar volgende **doelen**:

Op **gepaste momenten** en op een **toegankelijke** manier communiceren met alle betrokken partners.

Basisvoorzieningen versterken in hun **verbindende communicatie** met alle betrokken partners.

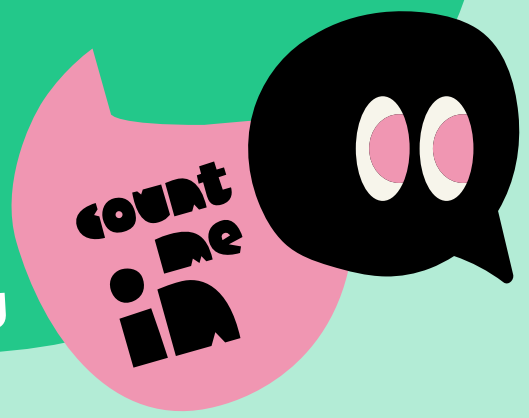
Bewust omgaan met **privacy, vertrouwelijkheid en toestemming** met betrekking tot het delen van informatie tussen betrokken partners.

De stem van alle partners op een **evenwaardige** manier aan bod laten komen.

Samen aan de slag

count
me
in

Ge(s)laagde afstemming

Om actief om te gaan met de mogelijkheden van dit krachtveld, concretiseren we enkele **reflectievragen** die de samenwerking kunnen sturen en voeden.

REFLECTIE VRAGEN

Hoe zorg je ervoor dat het meest passende **communicatiemiddel** ingezet wordt (vb. face to face, e-mail, gesprek rond de tafel, digitaal, schriftelijk,...)?

Hoe bewaak je wat **noodzakelijke informatie** is om goed samen te werken en welke informatie niet hoeft te circuleren bij alle partners?

Wat zijn mogelijke **momenten** van formele en informele communicatie (vb. gepland, met of zonder aanleiding, op basis van specifieke vragen of doelen, ongepland/spontaan, ...)?

REFLECTIE VRAGEN

Op welke manier erkennen en benutten we **diversiteit** (meertaligheid, interculturaliteit, gezinsvormen) van het kind en diens context in onze communicatie?

Hoe ondersteun je de basisvoorziening in het onderhouden van **verbindende** communicatie?

Worden **ouders** geïnformeerd, geconsulteerd en voortdurend betrokken in de communicatie?

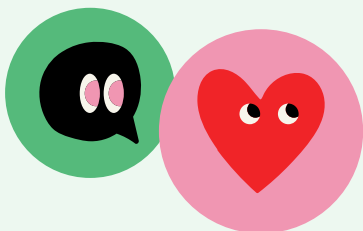
Hoe bewaak je ook binnen interprofessioneel/ multidisciplinair overleg met ouders dat iedereen **evenwaardig** deelneemt?

Wat is er nodig om de **stem van elke partner** binnen dit traject te allen tijde in het vizier te houden?

KRACHT BUNDELS

Dit krachtveld hangt sterk samen met het krachtveld '**ambassadeur voor inclusie**'. Ambassadeur zijn voor inclusie betekent dat we als professionals altijd nagaan of onze samenwerkingen zelf inclusiviteit en toegankelijkheid ademen: komen alle betrokkenen evenwaardig aanbod? Welke drempels ondervinden ouders m.b.t. communicatievormen? Welke partner maken we onbedoeld onzichtbaar? Het is maar door ook onze samenwerkingen inclusief vorm te geven dat we die visie verder kunnen uitstralen.

In het begin van de samenwerking ligt de nadruk op praktische informatie zoals de werking van de pomp, het spoelen van de machine ... maar gaandeweg voelen de ouders van Annika dat er binnen hun communicatie gedeelde draagkracht ontstaat.

GETUIGENIS.

Toen Annika 7 maanden was, werd het duidelijk dat ze omwille van haar voedingssonde niet naar de geplande opvang kon. Daar stonden ze namelijk niet open voor het uitvoeren van medische handelingen zoals het toedienen van sondevoeding.

De ouders van Annika, de kinderopvang en betrokken ondersteuners vertellen hoe open communicatie en wederzijds vertrouwen de basis vormden voor een sterke samenwerking.

Open voor nieuwe dingen

De kinderopvang Maan & Wolf daarentegen vertrekt van de filosofie van Pipi Langkous: ‘we hebben het nog nooit gedaan, dus we denken dat we het wel kunnen’. In het begin van de samenwerking ligt de nadruk op praktische informatie zoals de werking van de pomp, het spoelen van de machine... maar gaandeweg voelen de ouders van Annika dat er binnen hun communicatie gedeelde draagkracht ontstaat en dat ze de intensiteit van de eerste periode met hun dochter kunnen verdelen.

Belang van informeel contact

Vertrouwen stond van bij het begin centraal in de relatie tussen de ouders, de kinesist en de kinderopvang. De samenwerking teerde meer op informele overlegmomenten bij haal- en brengmomenten dan op ingepland structureel overleg. Tussen de kinesist en de kindbegeleiders was er dagelijks afstemming om een goed zicht te krijgen op de ondersteuningsnoden in de motorische ontwikkeling van Annika. Voor de ouders was het belangrijk dat ze grenzen duidelijk en onvoorwaardelijk konden communiceren. Ze wilden bijvoorbeeld niet dat hun dochter voedsel opgedrongen kreeg. De kindbegeleiders waren op hun beurt heel open over hun zoektocht rond Annika haar voeding. Ook wanneer zaken anders liepen dan verwacht, bijvoorbeeld als ze haar sonde uittrok, werd hierover gesproken vanuit wederzijds begrip.

Gedeelde visie

Doorheen de tijd ontstond een gedeelde pedagogische visie tussen de ouders,

de kinesist, de kinderopvang en de begeleiding uit de Baby Mental Health dienst, gebaseerd op de gevolgen van een traumatische geboorte op voeding, slaap en gedrag van jonge kinderen. Dankzij die open communicatie staat Annika er vandaag heel goed voor.

Kleine gelukjes delen

Via een WhastAppgroep met de ouders alleen en WhatsAppgroepen met alle ouders van het kinderdagverblijf worden kleine momenten uit het dagelijks leven gedeeld. Daarbij ligt de nadruk niet alleen op de specifieke ontwikkeling van Annika, maar ook op het delen van kleine gelukjes doorheen de dag. Daarnaast geven de kindbegeleiders regelmatig een overzicht van de ontwikkeling via Ziko. En omdat alle belangrijke info ook besproken wordt tijdens het brengen en ophalen van Annika komt de info niet als een verrassing. Elisa vertelt dat ouders hier thuis zijn: ze delen hun zorgen bij een tas koffie, tijdens het verluieren van hun kind of bij het geven van fruitpap.

Overstap met nieuwe vragen

De overstap naar school komt stilaan dichterbij en dat brengt nieuwe vragen met zich mee. Hoe zullen ze hun dochter die na enkele intensieve jaren heel tevreden en gezond in haar vel zit, daar introduceren? Welke informatie heeft de school nodig over die eerste levensjaren? Of beginnen ze die nieuwe samenwerking liever met een blanco blad? Ze weten uit ervaring dat gelaagde communicatie van belang is.

05.

De RTH-aanbieder, de ouders en de basisvoorziening hebben elk hun eigen expertise die bijdragen aan een sterke inclusieve pedagogische basis. **Iedereen** heeft kennis, ervaringen en inzichten die belangrijk zijn bij de afstemming van de omgeving op de noden en talenten van het kind. Het is het erkennen, samenbrengen en indien nodig opzoeken van extra expertise die inclusie mogelijk maakt.

Expertise gaat in de eerste plaats over het inzetten op een **sterke pedagogische basis**. Je kijkt breed naar elk jong kind en naar diens gehele ontwikkeling. Je vertrekt niet vanuit problemen of tekorten maar vanuit wat een kind nodig heeft om zich goed te voelen en verder te ontwikkelen binnen zijn leeftijdsgroep.

Scan of klik
deze QR code voor meer
inspiratie en handvatten
om met dit krachtveld aan
te slag te gaan.
Of volg [deze link](#).

We bouwen verder op wat al goed loopt en nemen deze dingen mee tijdens een warme overgang. Daarnaast brengt de RTH-aanbieder gespecialiseerde kennis binnen waar nodig. Die specifieke kennis helpt om beter om te gaan met bepaalde ondersteuningsnaden van het kind. Het is belangrijk dat deze expertise niet losstaat van de dagelijkse praktijk, maar aansluit bij de werking van de voorziening. Daarnaast omvat expertise ook het inzetten op groepsdynamische processen die ondersteunend zijn om de inclusie en participatie van het kind te bevorderen.

Wanneer een RTH-aanbieder expertise binnenbrengt in een basisvoorziening, vraagt dit een **wederzijdse vertrouwensrelatie**. Deze groeit door te luisteren, mee te denken en actief mee te doen. Een open en respectvolle houding is daarbij essentieel. Door te erkennen wat anderen al doen en wat goed loopt, creëer je vertrouwen. Expertise wordt iets wat je samen opbouwt en uitdraagt in plaats van iets wat je enkel doorgeeft. Zo verwerven de verschillende actoren mandaat.

Daarbij is het helpend om een onderscheid te maken tussen hulpvragen en leervragen.

Hulpvragen gaan over een oplossing voor een probleem in het hier en nu waarbij je (tijdelijk) iets overneemt of meewerkt in de praktijk.

Leervragen richten zich op langere termijn en de nadruk ligt op het delen van kennis en het versterken van vaardigheden. Door dit onderscheid bewust te maken, kan je gericht ondersteunen en zorg je ervoor dat de basisvoorziening geactiveerd wordt. Het doel is om de basisvoorziening in zijn kracht te zetten, zodat zij verder kan bouwen aan een inclusieve werking. Zowel hulpvragen als leervragen zijn nodig in het verduurzamen van inclusieve trajecten.

Expertise moet altijd **vertaald** worden naar de **concrete context**. Wat werkt voor dit kind, in deze klas of opvang, op dit moment? Het gaat om toepasbare inzichten. Tegelijk is er een wisselwerking tussen individuele situaties en de bredere groep. Wat we leren uit de ondersteuning van één kind is ook waardevol voor de groep of voor toekomstige kinderen in de klas of opvang. Het interprofessionele netwerk denkt bewust na over hoe de expertise duurzaam kan verankerd worden na afronding van de samenwerking.

Waar zit de kracht?

We omschreven **‘expertise erkennen en benutten’** als een vijfde krachtveld binnen de samenwerking. Samenwerking tussen RTH aanbieders en basisvoorzieningen afstemmen aan de hand van dit krachtveld streeft naar volgende **doelen**:

Een **pedagogische basis en brede kijk** op ontwikkeling en ondersteuningsnoden van kinderen verscherpen.

Expertise afstemmen op de context van de basisvoorziening.

De basisvoorziening gericht versterken vanuit het onderscheiden en formuleren van **leervragen én hulpvragen**.

Expertise van alle betrokkenen **duurzaam verankeren** en inzetten binnen de basiswerking voor alle kinderen.

Samen aan de slag

count
me
in

Expertise erkennen en benutten

Om actief om te gaan met de mogelijkheden van dit krachtveld, concretiseren we enkele **reflectievragen** die de samenwerking kunnen sturen en voeden.

REFLECTIE VRAGEN

Hoe kan jouw expertise de pedagogische basis van de voorziening **versterken**?

Hoe breng je vanuit jouw expertise een **brede kijk** op het kind en diens ontwikkeling binnen?

Op welke manier krijg je **voeling met het traject** om van daaruit je eigen expertise en die van anderen binnen te brengen?

Sluiten adviezen aan bij de **context en mogelijkheden** van de werking?

REFLECTIE VRAGEN

Hoe bekom je dat het **eigenaarschap** bij de kinderopvang en het kleuteronderwijs ligt en dat je niet onbedoeld overneemt door de ondersteuning die je biedt?

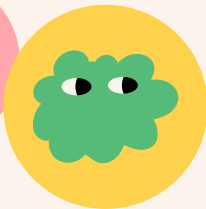
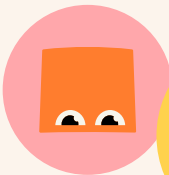
Welke **leervragen** én **hulpvragen** leven er in de samenwerking voor het traject? Hoe ga je hiermee gepast aan de slag?

Op welke manier merk je dat jouw expertise de basiswerking kan versterken en ingezet kan worden **voor alle kinderen** in de groep?

KRACHT BUNDELS

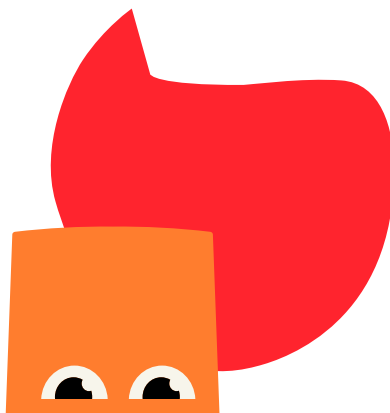

Dit krachtveld hangt sterk samen met het krachtveld '**dynamische beeldvorming**'.

Dynamische beeldvorming nodigt voortdurend uit om de vertaalslag te maken naar hoe expertise doelgericht ingezet kan worden en welke expertise er verder nodig is. De mate waarin beeldvorming leidt tot het doelgericht inzetten van expertise als antwoord op aanwezige noden en sterktes is een goede kwaliteitscheck van de gezamenlijke investering in de beeldvorming. Op die manier wordt voorkomen dat beeldvorming door elke instantie opnieuw en gefragmenteerd gebeurt.

Vanuit haar moederrol geeft de mama de professionals inzicht in de manier waarop Rio aangeeft wat ze nodig heeft. Andersom geven de kinderbegeleiders tips mee met betrekking tot ontwikkeling, het afbouwen van haar tutje, eetgewoonten enz.

GETUIGENIS.

Op het moment dat de mama van Rio aanklopt bij Villa Clementina voor de opvang van haar dochter is ze op. Al enige tijd merkt ze dat de ontwikkeling van haar dochter anders loopt dan verwacht. De mama van Rio wil haar dochter alle kansen geven op een zo gewoon mogelijk leven met vriendschappen en als een evenwaardig deel van de maatschappij.

Een professional van de inclusieve kinderopvang vertelt hoe expertise van ouders, begeleiders en ondersteuners samenkomt in een gedeelde zoektocht naar wat werkt voor een kind.

Zoektocht en zorg

De mama van Rio vindt het belangrijk om van jongs af verschillende therapieën aan te bieden en verdiept zich in kennis over neuroplasticiteit en autisme. Na contact met de arts op het Centrum voor Ontwikkeling Stoornissen komt ze terecht bij Villa Clementina: een inclusieve kinderopvang en expertisecentrum voor kinderen met en zonder beperking.

In eerste instantie nemen de kinderbegeleiders de dagelijkse zorg voor haar dochter over zodat zij ademruimte krijgt. Al snel vinden de mama van Rio en de verzorgsters binnen Villa Clementina manieren om dagelijks uit te wisselen en de focus te verschuiven van hulpvragen naar leervragen. Vanuit haar moederrol geeft de mama de professionals inzicht in de manier waarop Rio aangeeft wat ze nodig heeft. Andersom geven de kinderbegeleiders tips met betrekking tot ontspanning, het afbouwen van haar tutje, eetgewoonten enz.

De professionals van Villa Clementina leren de mama SMOG – ze noemt het later ‘een eerste poortje tot communicatie met mijn dochter’ – en werken met pictogrammen en communicatiekaarten, iets waarvan de mama ook thuis gretig gebruik maakt. Van bij het begin wordt expertise in beide richtingen uitgewisseld en elke partner staat in diens kracht.

Samenwerking breidt uit

De samenwerking breidt zich uit met een RTH-aanbieder. Deze stuurt aan de hand van filmpjes voorbeelden van hoe ze Rio uitdaagt, met haar interageert en haar nieuwe vaardigheden bijbrengt.

De filmpjes geven de mama van Rio inspiratie om thuis dingen uit te proberen. Ook de logopedist biedt individuele therapie die aansluit bij de werking van het kinderdagverblijf. Binnen de pedagogische basis van Villa Clementina wil men vooral kijken vanuit groei en wat er mogelijk is.

Stap per stap

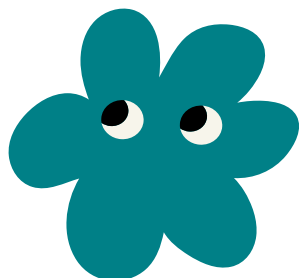
Op 2,5 jaar oud stapt Rio in bij ‘Tina op stap’. Tijdens een intensieve samenwerking tussen Villa Clementina, welzijnspartners en de toekomstige school wordt ze stapje voor stapje voorbereid op de overstap naar het kleuteronderwijs. Op maat van Rio wordt gewerkt aan zelfredzaamheid, sociale vaardigheden en communicatie. ‘We zoeken goed uit wat werkt voor elk kind’ zegt projectcoördinator Stéphanie.

Het team van Villa Clementina gaf de tools, het kindpaspoort, info en strategieën om de ontwikkeling van Rio te ondersteunen door aan de juf, zorgcoördinator en directie van de school. De professionals komen op hun beurt geregeld observeren in de opvang en leren op die manier wat werkt voor Rio.

Op dit moment komt ook de GIO-begeleider in beeld. Tijdens een opstartoverleg op school wordt de opgebouwde expertise binnen Tina Op Stap gedeeld en wordt hierop verder gebouwd. Binnenkort zal de GIO-begeleider de ondersteuning afbouwen en de ondersteuner van het leersteuncentrum, die een nieuwe partner met gespecialiseerde kennis binnen de samenwerking wordt, betrekken.

06.

Collectieve verantwoordelijkheid verwijst naar het samen zoeken als professionals hoe we elkaars rollen zodanig met elkaar verbinden, zodat voor ouders en kinderen de ondersteuning als één geheel aanvoelt en niet als een som van delen. We proberen ervoor te zorgen dat ondersteuning gedeeld eerder dan versnipperd raakt over verschillende diensten of betrokkenen. We zorgen ervoor dat alle relevante partners doelgericht betrokken worden: 'wie is er nodig op welk moment?'.

Scan of klik
deze QR code voor meer
inspiratie en handvatten
om met dit krachtveld aan
te slag te gaan.
Of volg [deze link](#).

Medewerkers van de basisvoorziening en RTH-aanbieders komen in contact met gezinnen met meervoudige ondersteuningsnoden waardoor ze in een extra kwetsbare situatie zitten met het risico op uitsluiting.

We voelen het appél op zoek te gaan naar **welke rol we kunnen spelen** om een verschil te maken. Dit betekent soms dat je als hulpverlener “aanklampend” gaat werken en je kernrol overstijgt: je blijft het gezin opzoeken, blijft betrokken en laat hen niet los.

Collectieve verantwoordelijkheid betekent dat je samenwerkt als **één interprofessioneel netwerk** rond het kind en het gezin. Je investeert in relaties met andere partners, zoals opvang, school en andere hulpverleners, informele sleutelfiguren ... Door elkaar op lokaal niveau te kennen en samen te werken, ontstaat er meer vertrouwen en een gevoel van gemeenschap. Die gemeenschap overstijgt individuele verhalen en afzonderlijke sectoren.

Kinderopvang of onderwijs kunnen een toegangspoort

zijn tot het creëren van zo'n gemeenschap die investeert in inclusie op korte en lange termijn.

Het is belangrijk om telkens opnieuw af te wegen: waar ligt mijn **grens**, hoe ver kan ik die professioneel oprekken en wanneer moet ik andere partners inschakelen? Je wil betrokken zijn en ondersteunen, maar je hebt ook je eigen rol, mandaat en grenzen. Die zoektocht hoort bij dit krachtveld en vraagt bewust omgaan met je eigen verantwoordelijkheid.

Collectieve verantwoordelijkheid vraagt om maatregelen om het geheel samen te dragen: **duidelijke afspraken** maken, taken verdelen, de juiste mensen betrekken op het juiste moment en nog even langer 'bereikbaar blijven' zijn daar voorbeelden van. Je blijft mensen met elkaar verbinden en zorgt ervoor dat iedereen zijn rol in het inclusietraject van het kind kent en waar mogelijk die rol te overstijgen.

Waar zit de kracht?

We omschreven **'collectieve verantwoordelijkheid'** als een zesde krachtveld binnen de samenwerking. Samenwerking tussen RTH-aanbieders en basisvoorzieningen afstemmen aan de hand van dit krachtveld streeft naar volgende **doelen**:

Professionals **activeren** in hun rol en verantwoordelijkheden in het geheel van de samenwerking.

Actief werken aan een **visie** op gedeelde zorg binnen de samenwerking.

Ouders in hun **regisserende rol** ondersteunen en noden zichtbaar te maken.

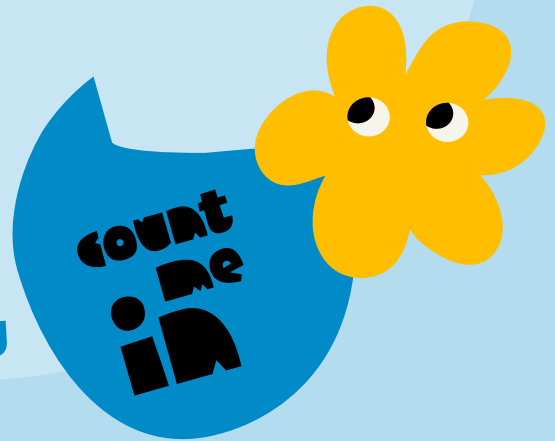
Investeren in samenwerkingen overheen sectoren en organisaties.

Vanuit de samenwerking inclusieve **netwerken** laten ontstaan overheen individuele trajecten en op langere termijn.

Samen aan de slag

Collectieve verantwoordelijkheid

Om actief om te gaan met de mogelijkheden van dit krachtveld, concretiseren we enkele **reflectievragen** die de samenwerking kunnen sturen en voeden.

REFLECTIE VRAGEN

Zijn de verwachtingen en verantwoordelijkheden van **elke partner** in het traject duidelijk geconcretiseerd (naar inhoud en tijd)?

Welk **antwoord** kan ik bieden op een appél dat ik voel dat mijn kerntaak overstijgt?

Welke taken verdelen we en welke nemen we op **vanuit gedeelde verantwoordelijkheid** in de samenwerking?

REFLECTIE VRAGEN

Hoe kan ik andere professionals **activeren** in het opnemen van hun rol en verantwoordelijkheid in het inclusieve traject van dit kind?

In welke mate voelen we ons **samen verantwoordelijk** om inclusie binnen het traject van het kind waar te maken?

Op welke manieren investeren we in **duurzame contacten** met en tussen voorzieningen waarop je in toekomstige trajecten kan bouwen?

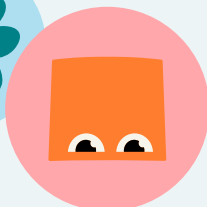
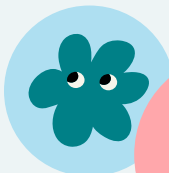
Op welke manier worden ouders ondersteund in hun **volwaardig partnerschap**?

Wie **ontbreekt** nog in de samenwerking? Hoe bouwen we het netwerk verder uit?

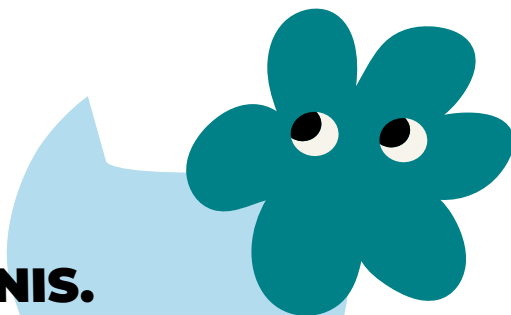
KRACHT BUNDELS

Dit krachtveld hangt sterk samen met het krachtveld '**expertise erkennen en benutten**'. Binnen een samenwerkend team wordt bekeken wie vanuit welk mandaat het beste welke taak en rol kan opnemen. Door expertise in te zetten temidden van een verhaal van collectieve verantwoordelijkheid, voorkomen we fragmentatie en versnippering.

**Volgens
haar ligt de
uitdaging in
het samen
verkennen hoe
het CLB en de
school deze
luisterhouding
structureel
kunnen
opnemen
in hun
samenwerking
met ouders
en andere
partners.**

GETUIGENIS.

De thuisbegeleidster kwam in het gezin van Fee terecht via een doorverwijzing vanuit 1gezin1plan, met als doel opvoedingsondersteuning te bieden. Ze ondersteunt de mama bij haar vragen en gaat mee naar overleg als vertrouwenspersoon.

De mama van Fee en haar thuisbegeleidster vertellen hoe een netwerk van ouders, school en ondersteuners samen verantwoordelijkheid opnemen voor een inclusief traject.

Inzetten op verbinding

Fee gaat naar een kleuterschool in de buurt. Haar mama wil haar dochter zo lang mogelijk in het gewoon onderwijs houden. Ze gelooft dat kinderen, met de juiste ondersteuning daar hun plek kunnen vinden. Daarbij vindt ze het belangrijk dat Fee gezien wordt als kind en niet gereduceerd wordt tot haar diagnose. In het verleden zorgde de samenwerking met de school en andere partners soms voor spanning. De thuisbegeleidster ziet het als haar belangrijke rol om voor verbinding te zorgen, zeker met partners die langer in het verhaal van Fee betrokken kunnen zijn. Ze zet in op die verbinding door extra langs te gaan op school en deel te nemen aan interprofessioneel overleg met leerkracht, zorgcoördinator en CLB.

Volgens de mama zijn er leerkrachten die Fee goed aanvoelen, zoals haar vaste juf, die ervaring heeft in een type 2-school. Ze zegt daarover: "Eigenlijk zouden alle leraren daar in hun opleiding meer over moeten leren." Tussen de mama en deze leerkracht is er een goed contact, vaak via korte dagelijkse gesprekken.

Boodschappen vertalen

Binnen de school zijn meerdere professionals betrokken, zoals de zorgleerkracht, logopedist en leerondersteuner. Toch heeft de mama niet altijd een duidelijk beeld van de ondersteuning die Fee krijgt in de klas. Zo werd ze pas later geïnformeerd over de leerondersteuning, wat ze jammer vond. De school staat wel open voor

overleg en aanpassingen wanneer de mama vragen stelt. Net daar neemt de thuisbegeleidster een belangrijke rol op. Hier wil ze het verschil maken en ervoor zorgen dat de mama gehoord wordt en dat er echt samengewerkt wordt. Ze beschrijft zichzelf als een "vertaler van boodschappen" tussen de mama en de verschillende diensten, met als doel een goed functionerend netwerk.

Luisterhouding structureel opnemen

Ze merkt dat professionals zich niet altijd bewust zijn van hoe hun communicatie bij ouders overkomt en hoeveel nood er soms is aan extra uitleg.

De thuisbegeleider maakt bij de school bespreekbaar dat de mama nood heeft aan duidelijke informatie en ondersteuning. Ze benadrukt het belang van luisteren naar ouders, het vermijden van eenzijdige beslissingen en het inzetten op heldere communicatie. Volgens haar ligt de uitdaging in het samen verkennen hoe het CLB en de school deze luisterhouding structureel kunnen opnemen in hun samenwerking met ouders en andere partners. Dit betekent inzetten op echt luisteren naar ouders en hen op een aanklampende manier opvolgen, met aandacht voor hun noden, wensen en thuissituatie. Met die boodschap gelooft de thuisbegeleidster in het werken aan een collectieve verantwoordelijkheid binnen een interprofessioneel netwerk, samen met het gezin.

Samenwerking vanuit een professioneel nabije houding.

Doorheen dit draaiboek komt binnen de verschillende krachtvelden telkens het belang terug van een vertrouwensrelatie en nabijheid. Wie met mensen werkt, weet dat relationeel werken pas mogelijk wordt vanuit een open en betrokken houding. Die houding noemen we **'professionele nabijheid'**.

Professionele nabijheid is een houding die vertrekt vanuit empathie en betrokkenheid. Ze werkt aanstekelijk naar anderen en dat biedt kansen om in uiteenlopende samenwerkingen tussen kinderopvang, onderwijs en welzijn, te bouwen aan meer inclusie. Professionele nabijheid nodigt uit tot voortdurende verbinding overheen rollen en mandaten in het grotere geheel.

Juist daarom vraagt professioneel handelen ook om reflectie: over wat we doen, waarom we het doen en welke houding we daarbij aannemen. De reflectieve vragen, getuigenissen en handvatten binnen dit instrument zijn daar een belangrijke aanzet toe. Ze activeren, brengen alle betrokkenen dichter bij elkaar en laten iedereen groeien in hun professionaliteit. Ga daarom niet zomaar reflectievragen 'afchecken' maar zoek kritisch naar hoe je binnen de samenwerking op dit krachtveld inzet en welke kansen daar nog liggen.

Professionele nabijheid staat centraal in de ondersteuning van kinderen en hun context, maar evenzeer in de samenwerking met andere professionals. Ook daar zijn nabijheid, betrouwbaarheid en kritische reflectie essentieel.

Het motto **'zeg wat je doet en doe wat je zegt'** vormt een belangrijke houvast in het nabij samenwerken met kinderen, ouders en professionals.

Lijst met afkortingen

CIK: Centrum Inclusieve Kinderopvang

CLB: Het centrum voor leerlingenbegeleiding

GIO: Globaal Individuele Ondersteuning

IAC: Individueel Aangepast Curriculum

MDO: Multidisciplinair Overleg

RTH: Rechtstreeks Toegankelijke Hulpverlening

SWVG: Steunpunt voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin

VAPH: Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap

Lijst met begrippen

Basisvoorzieningen: Diensten voor jonge kinderen zoals kinderopvang (0-3 jaar), buitenschoolse opvang en kleuteronderwijs.

Centrum Inclusieve Kinderopvang: Biedt inclusieve kinderopvang en of buitenschoolse opvang aan, waar zowel kinderen met als zonder specifieke ondersteuningsbehoeften worden opgevangen.

Centrum voor Leerlingenbegeleiding: Een dienst die leerlingen, ouders en scholen in het basis- en secundair onderwijs begeleidt bij leerproblemen, studiekeuze, psychische en sociale problemen. Het CLB volgt ook de gezondheid van de leerlingen op.

Inclusiecoach: Elke persoon die ondersteuning biedt aan kinderopvangvoorzieningen bij het realiseren van inclusieve kinderopvang.

Individueel aangepast curriculum: Een curriculum waarbinnen de leerdoelen voor een leerling worden aangepast aan zijn of haar specifieke mogelijkheden omdat het gewone leerprogramma niet haalbaar is. Kan enkel toegekend worden door het CLB.

Interprofessioneel netwerk: Een netwerk dat tot stand komt door interactie tussen meerdere (onderwijs) professionals met verschillende achtergronden en expertise die samen begeleiding en ondersteuning bieden.

Gemotiveerd verslag (GC-verslag): Een verslag opgemaakt door het CLB voor extra ondersteuning (leersteun) voor een leerling. De leersteun, samen met andere maatregelen, helpt de leerling om het gewone curriculum te volgen.

Handicap: Elk langdurig en belangrijk participatieprobleem van een persoon dat te wijten is aan het samenspel tussen functiestoornissen van mentale, psychische, lichamelijke of zintuiglijke aard, beperkingen bij het uitvoeren van activiteiten en persoonlijke en externe factoren (definitie VAPH).

Handicapspecifieke kennis: De gespecialiseerde kennis, ervaring en expertise met betrekking tot specifieke diagnoses en specifieke ondersteuningsnoden. Het omvat inzichten in hoe iemand belemmerd wordt in het dagelijks leven en welke redelijke aanpassingen, communicatiemethoden of hulpmiddelen nodig zijn om optimaal te kunnen functioneren en participeren.

Kinderbegeleider (m/v/x): Elke persoon in de kinderopvang die rechtstreeks met de kinderen werkt. Dit zijn professionals die een opleiding genoten hebben.

Kinderopvang omvat opvang van jonge kinderen:

- **Gezinsopvang** staat voor kleinschalige opvang waar een onthaalouder (of kinderbegeleider gezinsopvang) kinderopvang in het eigen huis (of een aparte ruimte) organiseert.
- **Groepsopvang** wordt ook een kinderdagverblijf of een crèche genoemd.

Buitenschoolse opvang is opvang van schoolgaande kinderen (t.e.m. 6de leerjaar). Een initiatief voor buitenschoolse opvang kan voor en na school en/of in schoolvakanties opvang aanbieden. Ze krijgen een erkenning van het lokaal bestuur (kleuteropvang met kwaliteitslabel bestaat niet meer sinds 1 september 2026).

Leerondersteuner: Een professional die leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften ondersteunt binnen het gewoon onderwijs. Werkt vanuit een leersteuncentrum.

Multidisciplinair Overleg (MDO) in het onderwijs: Een gestructureerd gesprek tussen school, ouders, het CLB en eventuele externe zorgverleners. Het doel is om concrete ondersteuning te bieden aan leerlingen die extra zorg of specifieke begeleiding nodig hebben.

Ouder: Een diversiteit aan mensen die de rol van eerste zorgverlener of opvoedingsverantwoordelijke in gezinsverband opnemen: biologische ouders, pleegouders, adoptieouders, voogden, naaste familieleden, etc.

Pedagogische basis: Het deel van de sociale basis dat bijdraagt aan het opgroeien, het opvoeden en de ontwikkeling van kinderen en jongeren. De pedagogische basis wordt gevormd door contacten tussen mensen onderling, hun sociale relaties en de verbinding met wat er in hun leefomgevingen aanwezig is. (Omschrijving Opgroeien)

notes ◀◀◀

Dank.

Dit krachtig werkinstrument kwam tot stand in samenwerking met veel professionals overheen welzijn (RTH), onderwijs en kinderopvang. We willen hen en hun organisaties dan ook expliciet bedanken voor de investering die ze deden in de vorm van aanwezigheid op werkmomenten, vertrouwelijke uitwisselingen tussen en tijdens werkmomenten, het vormgeven van getuigenissen en nog zoveel meer. Deze groep van participanten maakte duidelijk hoeveel kracht er in de praktijk aanwezig is en wat er nodig is om professionals en ouders op die manier te versterken dat ze ten volle in hun kracht gaan staan.

Jullie engagement was krachtig, hoopvol en ontzettend inspirerend. Bedankt aan jullie allemaal: Emilie Vanderhaeghen, Elisa Clemmen, Evelien Claessens, Hilde Schockaert, Tine Oris, Wim De Bent, Stephanie Deschepper, Sofie Bloemen, Chamya Van Puyembroeck, Fleur De Vriendt, Marina De Greef, Pauline Rausenberger, An Jacobs, Annemie Vansweevelt, Astrid Verschuere, Brenda Billens, Els Depauw, Ann De Smaele, Filip Lenaerts, Joni De Bruyne, Kelly Catrysse, Kelly Cnudde, Lies Vancoillie, Maaïke Lanssens, Magalie Roose, Nicole Scheirens, Nina Bonura, Quincy Aerts, Sylvie Vermeirsch en Tine Bolle

Maar ook: we zijn niet klaar. Jullie, samen met al jullie collega's en teams, zijn onze ambassadeurs om de bal aan het rollen te brengen, samen met betrokken beleidsorganen, opdat dit een erkend en druk gebruikt instrument wordt in een volop samenwerkende en inclusieve praktijk.

SAMEN IN BEWEGING NAAR inclusie

Een praktisch draaiboek voor iedereen die jonge kinderen met een ondersteuningsvraag begeleidt.

Zes krachtvelden met bijhorende reflectievragen en praktijkverhalen helpen professionals, ouders en organisaties om samen duurzame inclusieve trajecten uit te bouwen waarin het welbevinden en de participatie van elk kind centraal staan.

count
me
in

STEUNPUNT
WELZIJN
VOLKSGEZONDHEID &
GEZIN

Vlaanderen
is zorgzaam samenleven

EQUALITY
RESEARCH
COLLECTIVE

HO
GENT

VAPH

VLAAMS AGENTSCHAP VOOR
PERSONEN MET EEN HANDICAP